

مرجعیت علمی اهل بیت علیهم
السلام نزد فرق اسلامی

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: عباس خوشاوی نجف آبادی

استاد راهنما: دکتر علی اله بداشتی

مقطع:

استاد مشاور: حجه الاسلام دکتر مهدی فرمانیان

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: دانشکده معارف اسلامی

تاریخ دفاع: 1388

واحد:

کلمات کلیدی: مرجعیت علمی، اعلمیت، اهل بیت، امامت، شیخ مفید، قاضی عبدالجبار معتزلی، فخر رازی، ابن تیمیه

مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام می تواند یکی از مهمترین محورهای اتحاد تمامی فرق مسلمانان باشد، زیرا همه آن ها در این جهت، مشترکات زیادی دارند. در این پژوهش، مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه شیخ مفید و قاضی عبدالجبار معتزلی و فخر رازی و ابن تیمیه مورد بررسی قرار گرفته است. آنچه هدف اصلی این پژوهش است؛ رسیدن به نقاط مشترکی درباره مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام در عصر خویش می باشد. برای دست یابی به این قصد لازم است ابتدا مشخص شود که اهل بیت رسول خدا(ص) از دیدگاه آنان چه کسانی هستند و چه جایگاهی در امت اسلامی دارند. در این راستا دیدگاه این متکلمان درباره منشاء علم اهل بیت علیهم السلام و گستره علمی آنان بیان گردیده است و سپس احادیث نبوی و آیاتی که تثبیت کننده مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام و اعلمیت آنان بوده و توسط آنان نقل گردیده است، استقصاء شده است و در مرحله آخر نمونه های عینی ذکر شده در آثار آنان که بر مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام در عصر خویش و نزد خود آنان دلالت دارد و همچنین دیدگاه آنان درباره اعلمیت و افضلیت اهل بیت علیهم السلام بیان گردید و در نتیجه هر چند این متکلمان در گستره مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام با یکدیگر اختلاف دارند، به گونه ای که شیخ مفید چون تمامی صفات و مناصبی را که برای رسول خدا (ص) ثابت می داند به غیر از تلقی و ابلاغ وحی همه را برای اهل بیت آن حضرت ثابت می داند، در نتیجه گستره مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام را همانند گستره مرجعیت علمی رسول خدا(ص) دانسته و آنان را یگانه مرجع علمی عصر خودشان می داند و قاضی عبدالجبار معتزلی نیز با توجه به دیدگاه خود درباره اعلمیت و افضلیت امیرالمومنین علیه السلام بر جمیع اصحاب رسول خدا(ص) از جمله سه خلیفه اول مرجعیت علمی آنان را بسیار وسیع تر از آن ها می داند و فخر رازی نیز دیدگاهی مشابه قاضی عبدالجبار دارد، اما ابن تیمیه مرجعیت علمی آنان را همانند مرجعیت علمی علمای هم عصر خودشان در بعضی از موارد محدود تر می داند، اما

همگی آنان در اصل ثبوت مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام در عصر خویش و نزد خودشان اتفاق نظر دارند.